

Eerlijke
Pensioenwijzer

Eerlijke**Bankwijzer**

FACTSHEET

GROTE MILIEURAMP IN RUSSISCH POOLGEBIED

'ING EN ABP GROTE INVESTEERDERS'

17 JUNI 2020

Samenvatting

ING en APB hebben voor in totaal ruim één miljard dollar geïnvesteerd in het Russische mijnbouwbedrijf Norilsk Nickel (Nornickel). Dit bedrijf is verantwoordelijk voor een grote milieuramp in Russisch poolgebied, waar eind mei 21.000 ton dieselolie lekte. ING en ABP investeren fors in het bedrijf, zo bleek in februari 2020 uit praktijkonderzoek van de Eerlijke Bankwijzer en Greenpeace. ING droeg daarna nog bij aan een nieuwe miljardenlening aan Norilsk Nickel, zo blijkt nu. Norilsk Nickel wordt al langer door diverse investeerders uitgesloten vanwege herhaaldelijke betrokkenheid bij het veroorzaken van ernstige milieuschade in het poolgebied, waaronder een van de grootste beleggers ter wereld, het Noorse Staatspensioenfonds. In Nederland sluit Actiam van Vivat het bedrijf uit. De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Pensioenwijzer roepen ING, ABP en andere investeerders op nu druk uit te oefenen op Norilsk Nickel om de milieuschade te herstellen. Ook zouden ze geen nieuwe investeringen meer moeten doen in olie-, gas- en mijnbouwbedrijven die exploiteren in het poolgebied.

De milieuramp

Op 29 mei 2020 was het Russische bedrijf Norilsk Nickel verantwoordelijk voor ernstige milieuvervuiling in arctisch (permafrost) gebied in Rusland. Die dag lekte er 21.000 ton diesel van de Nadezhda energiecentrale in Kayarkan, nabij Norilsk Nickel, op het Taymyr-schiereiland; dit ligt in Russisch poolgebied boven de poolcirkel. De weggelekte diesel vervuilde ten minste 20 kilometer aan lokale waterlopen. Bovendien kwam de diesel terecht in twee rivieren: de Ambarnaya en de Daldykan. De vervuiling leidde ertoe dat de Ambarnaya een rode, tot 20 centimeter dikke, laag petrochemische vervuiling langzaam naar zee voerde. Pas dagen na de ramp reageerde het bedrijf officieel.

De lekkage vervuilde een gebied van 350 km². Volgens het Wereld Natuur Fonds (WWF) is de olieramp qua volume de op één na grootste in de moderne Russische geschiedenis. ‘Helaas zijn de meest giftige elementen van dieselbrandstof aromatische verbindingen zoals benzeen, toluen, ethylbenzeen en xyleen, die zich massaal zullen mengen met het water. Het is onmogelijk om ze op te vangen met behulp van “olie booms” (een methode waarbij olie op het water wordt ingedamd en geabsorbeerd)’, aldus WWF-Rusland. De Russische milieuorganisatie Rospirodnadzor stelde dat de schoonmaak vijf tot tien jaar kan duren. Herstel van het ecologisch evenwicht in de getroffen waterlopen zal volgens de Russische federale visserijdienst zelfs tientallen jaren in beslag nemen. Volgens Greenpeace Rusland zullen de maatregelen die het bedrijf na de ramp trof slechts een heel klein deel van de vervuiling opvangen, zodat bijna alle dieselbrandstof in het milieu zal blijven.

De Russische regering riep de noodtoestand uit in dit deel van Siberië en president Poetin sprak Norilsk Nickel stevig aan op de ramp: ‘Waarom kwam de overheid hier pas na twee dagen achter? Gaan we nu over noodgevallen te weten komen via de sociale media?’ De Russische federale openbaar aanklager arresteerde de manager van de fabriek en stelde een strafrechtelijk onderzoek in. De schoonmaakkosten voor de ramp bedragen ten minste 130 miljoen euro, aldus Norilsk Nickel zelf.

Het bedrijf

De centrale waar de lekkage ontstond is eigendom van Norilsk-Taimyr Energy (NTEK), een dochteronderneming van Norilsk Nickel (Nornickel), 's werelds grootste producent van de metalen nikkel en palladium. De door NTEK geëxploiteerde centrale is een van de vele fabrieken in het gebied die de industriestad Norilsk tot een van de zwaarst vervuilde plekken op aarde hebben gemaakt. Norilsk Nickel is vaker betrokken geweest bij ernstige milieurampen, zoals in 2016.

De oorzaak

De dieselolie wordt gebruikt als back-upbrandstof voor de kolengestookte warmtekrachtcentrale van NTEK. Volgens Norilsk Nickel is het diesellek veroorzaakt doordat een steunpilaar onder de tank wegzakte in de smeltende permafrost – de bevroren aardlaag waarop Norilsk is gebouwd. 'Door plotselinge verzakking van ondersteuning, die meer dan dertig jaar probleemloos dienstdeden, raakte de opslagtank voor dieselbrandstof beschadigd, wat resulteerde in een brandstoflek', aldus een verklaring van het bedrijf. Opwarming van de aarde gaat in het poolgebied twee keer zo snel als in andere delen van de wereld. De infrastructuur in mijnbouwstad Norilsk wordt al langer bedreigd door de verzakkende bodem.

Het WWF bekritiseerde de uitleg van Norilsk Nickel over de ramp: 'Het is een poging om Nornickel's falen in risicobeheer en ecologische veiligheid op het modieuze onderwerp van klimaatverandering af te schrijven. De belangrijkste factor is wanbeheer.' Greenpeace Rusland publiceerde een verklaring met de titel 'Het smelten van de permafrost is geen excuus voor Nornickel', waarbij Greenpeace schreef dat het bedrijf de verantwoordelijkheid voor het ongeluk van zich afschuift door de schuld te geven aan klimaatverandering. Greenpeace stelde dat het al in 2009 verslag had gedaan van de risico's die het ontdooien van de permafrost met zich meebrengt voor de Russische olie- en gasinfrastructuur. 'Het is niet mogelijk dat het bedrijf niet op de hoogte was van het ontdooien van de permafrost, maar het is mogelijk dat het bedrijf op onverantwoorde wijze gebruik heeft gemaakt van een gevaarlijke faciliteit,' aldus een woordvoerder van Greenpeace Rusland. Zwakke handhaving en kostenoverwegingen zorgen ervoor dat bedrijven als Norilsk Nickel aarzelen om technologie te vervangen, aldus Greenpeace.

Brandstofopslag Tank 5 is bezweken door gaten in de tankbodem, veroorzaakt door de vorming van corrosie. Al in 2014 kreeg NTEK van de Russische regelgevende instantie voor natuurlijke hulpbronnen Rostekhnadzor opdracht om vóór 2015 het buitenoppervlak van de wanden en het dak van de tanks te reinigen van roest, en om de anticorrosiecoating te herstellen. In 2016 zou het bedrijf bovendien een inspectie van de tankbodems moeten uitvoeren. Ondanks deze verzoeken zette NTEK niet de gevraagde stappen om te voorkomen dat Tank 5 scheurde. Volgens experts aan de St. Petersburg Mining University is corrosie een van de belangrijkste oorzaken van het falen van tanks voor olie en olieproducten.

De Nederlandse investeerders in Norilsk Nickel

ING Bank en pensioenfonds ABP investeren beide fors in Norilsk Nickel. Uit praktijkonderzoek van de Eerlijke Bankwijzer en Greenpeace, gepubliceerd in februari 2020, bleek dat Nederlandse banken, verzekeraars en pensioenfondsen in 2019 ruim 10 miljard euro hadden geïnvesteerd in 30 olie-, gas en mijnbouwbedrijven die exploiteren in het Noordpoolgebied. ING en ABP investeerden het meest in deze bedrijven.

- ING investeerde tussen 2016 en 2019 in totaal 3,81 miljard dollar in 10 mijnbouwbedrijven die exploiteren in poolgebied. Hiervan werd 515 miljoen dollar geïnvesteerd in Norilsk Nickel (307 miljoen in leningen, 207 miljoen in nieuwe bedrijfsobligaties). Eind februari 2020 verstrekke ING opnieuw een lening aan Norilsk Nickel: een nieuwe syndicaatslening van een groep banken van in totaal 4150 miljoen dollar. De bijdrage hieraan van ING wordt geschat op 332,4 miljoen dollar. ING is de 'Coördinator and Documentation Agent' voor deze lening.
- ABP belegde (per september 2019) 3,38 miljard dollar in 17 olie- en gas en mijnbouwbedrijven die exploiteren in het Noordpoolgebied. Het fonds belegde hiervan 221 miljoen dollar in Norilsk Nickel. Recentere overzichten van beleggingen van ABP (per december 2019) bevestigen deze belegging.

De Eerlijke Bankwijzer en Greenpeace deden in februari de volgende aanbevelingen over investeringen in bedrijven met mijnbouw en olie- en gasactiviteiten in het Noordpoolgebied:

- stop investeringen in bedrijven die grondstoffen exploiteren in arctisch gebied, in het bijzonder olie en gas;
- verkoop obligaties en beleggingen in bedrijven die betrokken zijn bij exploitatie van risicovolle grondstoffen, zoals olie en gas, in poolgebieden;
- steun, zolang de obligaties en beleggingen nog niet zijn verkocht, aandeelhoudersresoluties die bedrijven opdragen af te zien van mijnbouw en olie- en gasprojecten in poolgebieden.

De Eerlijke Bank- en Pensioenwijzer hebben ING en ABP begin juni 2020 om een reactie gevraagd op hun investeringen in Norilsk Nickel en de milieuramp. Beide reageerden.

- ING meldt ons dat het op de hoogte is van de gebeurtenissen en in direct contact staat met deze klant over de oorzaken die tot de ramp hebben geleid, toekomstige preventie en herstel van schade.
- ABP was volgens overzichten die het fonds opstelt al in gesprek met het bedrijf. ABP geeft nu aan met Norilsk Nickel in gesprek te zijn over de situatie en maatregelen die het bedrijf neemt om verdere lekkage te voorkomen, en de vervuiling op te ruimen.

Voorbeelden van investeerders die Norilsk Nickel uitsluiten

Diverse investeerders sluiten Norilsk Nickel uit. Reeds in 2009 sloot een van de grootste beleggers ter wereld, het Noorse Staatspensioenfonds, Norilsk Nickel uit vanwege ernstige schade die het bedrijf toebrengt aan het milieu in Siberië. Ook onder meer de Noorse bank-verzekeraar Storebrand en ANZ Bank (Australia and New Zealand Banking Group) sluiten Norilsk Nickel in 2020 uit. In Nederland sluit onder meer Actiam (Vivat) Norilsk Nickel uit vanwege risico's voor het milieu.

Oproepen van de Eerlijke Bankwijzer en Eerlijke Pensioenwijzer:

1. Oproep aan ING, ABP en andere investeerders in Norilsk Nickel:

- Oefen druk uit op Norilsk Nickel om de milieuschade door de olieramp maximaal te herstellen, ongeacht de kosten, en om toekomstige milieu ongelukken te voorkomen (herstel en preventie). Communiceer helder over de ondernomen stappen.

2. Oproep aan ING, ABP en andere investeerders in bedrijven die risicovolle grondstoffen, in het bijzonder mijnbouwproducten en olie en gas, exploiteren in arctisch gebied:

- Scherp beleid aan en stop investeringen in mijnbouw en olie- en gasbedrijven die exploiteren in arctisch gebied, on- en offshore, vanwege de grote en onbeheersbare risico's op milieuvervuiling, vernietiging van biodiversiteit en klimaatverandering in dit kwetsbare gebied.

3. Oproep aan de Nederlandse overheid:

- Spoor ING, ABP en mogelijke andere investeerders aan om – mede vanuit hun verantwoordelijkheid voortkomend uit de OESO Richtlijnen – hun investeringsrelatie met Norilsk Nickel te benutten om maximale druk uit te oefenen om de milieuschade te herstellen en verdere milieuongelukken te voorkomen, en te rapporteren over de resultaten van hun inzet.
- Zet actief in op vrijwaring van arctisch gebied van olie- en gaswinning en mijnbouw. Hieronder valt ook een verbod op investeringen in grondstofexploiterende bedrijven actief in het poolgebied, in het bijzonder mijnbouw- en olie- en gasbedrijven. Verbied dat agentschappen als RVO en Atradius DSB investeren in projecten voor delfstoffenwinning in arctisch gebied.
- Bepleit in Europees verband dat mijnbouw en olie- en gasboringen in arctisch gebied (on- en offshore) worden opgenomen in de voorgenomen uitbreiding van de taxonomie naar activiteiten die significant schade toebrengen aan milieudoelstellingen ('bruine taxonomie').

Bronnen

Coverfoto: Greenpeace

De milieuramp:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-52941845>

<https://www.dw.com/en/russia-races-to-clean-up-massive-oil-spill-in-siberia/a-53710235>

<https://electrek.co/2020/06/05/russia-declares-state-of-emergency-after-arctic-oil-spill/>

<https://www.greenpeace.org/international/story/43553/oil-spill-russian-arctic/>

https://www.nornickel.com/news-and-media/press-releases-and-news/clean-up-underway-after-accidental-diesel-spill-at-norilsk-nickel-s-heat-and-power-plant-3_03-06-20/

<https://www.theguardian.com/environment/video/2020/jun/04/state-of-emergency-20000-tonnes-of-diesel-spill-into-arctic-river-video>

<https://www.dw.com/en/russia-declares-state-of-emergency-after-diesel-spill-in-siberia/a-53676116>

<https://www.npr.org/2020/06/04/869936256/russian-power-plant-spills-thousands-of-tons-of-oil-into-arctic-region?t=1591786060515>

https://www.nrc.nl/nieuws/2020/06/04/poetin-woedend-over-aanpak-milieuramp-in-siberie-a4001780?utm_source=SIM&utm_medium=email&utm_campaign=nrc5om5&utm_content=&utm_term=20200608

<https://wwf.ru/en/resources/news/neft-i-gaz/razlivsheesya-diztoplivo-sderzhivayut-bonovymi-zagrazhdeniyami/>

<https://wwf.ru/en/resources/news/zelenaya-ekonomika/wwf-razliv-diztopliva-v-norilске-trebuєt-federalnogo-vmeshatelstva/>

<https://www.archyde.com/rostekhnadzor-warned-norilsk-nickel-about-problems-with-fuel-storage-business-rbc/>

<https://www.theguardian.com/environment/2020/jun/09/russian-mining-firm-accused-of-using-global-heating-to-avoid-blame-for-oil-spill>

<https://www.ft.com/content/9f6a4690-2205-4393-aea8-927062d6f198>

<https://www.business-humanrights.org/en/russia-norilsk-nickels-plant-spill-raises-concerns-about-environment-livelihoods>

<https://barentsobserver.com/en/node/23055>

<https://www.theguardian.com/cities/2016/sep/15/norilsk-red-river-russias-most-polluted-city-clean>

De Nederlandse investeerders in Norilsk Nickel:

<https://eerlijkegeldwijzer.nl/bankwijzer/nieuws/2020/banken-investeren-miljarden-in-oliebedrijven-die-noordpool-bedreigen/>

<https://eerlijkegeldwijzer.nl/media/495567/200206-pb-nederlandse-investeringen-in-oliebedrijven-bedreigen-noordpool.pdf>

<https://eerlijkegeldwijzer.nl/media/495566/2020-02-qic-oliewinning-bij-de-noordpool.pdf>

<https://www.bloomberg.com/press-releases/2020-02-25/mmc-norilsk-nickel-nornickel-signed-a-syndicated-loan-facility-agreement-for-up-to-usd-4-150-million>

<https://www.abp.nl/over-abp/duurzaam-en-verantwoord-beleggen/hoe-beleggen-we.aspx>

E-mail van Profundo d.d. 11 juni 2020

E-mail van ING d.d. 12 juni 2020

E-mail van ABP d.d. 12 juni 2020

Voorbeelden van investeerders die Norilsk Nickel uitsluiten:

<https://www.business-humanrights.org/en/norwegian-govt-pension-fund-excludes-norilsk-nickel-from-investments-over-siberian-pollution>

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ce9be248c59d48e7a9c0278a9c7bbb2c/recommendation----final.pdf>

[https://www.storebrand.no/en/asset-management/sustainable-](https://www.storebrand.no/en/asset-management/sustainable-investments/exclusions/_/attachment/inline/40bdc9c7-df1b-405e-8ee9-004b524d2ebe:3ca0d1f9f08170bec77085fe4d66312b0a7dad51/86127_Extended_Exclusion_List_Q1_2020(006).pdf)

[investments/exclusions/_/attachment/inline/40bdc9c7-df1b-405e-8ee9-](https://www.storebrand.no/en/asset-management/sustainable-investments/exclusions/_/attachment/inline/40bdc9c7-df1b-405e-8ee9-004b524d2ebe:3ca0d1f9f08170bec77085fe4d66312b0a7dad51/86127_Extended_Exclusion_List_Q1_2020(006).pdf)

[004b524d2ebe:3ca0d1f9f08170bec77085fe4d66312b0a7dad51/86127_Extended_Exclusion_List_Q1_2020\(006\).pdf](https://www.storebrand.no/en/asset-management/sustainable-investments/exclusions/_/attachment/inline/40bdc9c7-df1b-405e-8ee9-004b524d2ebe:3ca0d1f9f08170bec77085fe4d66312b0a7dad51/86127_Extended_Exclusion_List_Q1_2020(006).pdf)

<https://www.anz.co.nz/personal/investing-kiwisaver/about-anz-investments/our-investment-approach/excluded-companies/>

https://www.actiam.com/495991/siteassets/4_verantwoord/documenten/en/ri_overview_exclusions_companies.pdf